

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lv dovici || De Ponte Vallis-|| Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-|| libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. II. Prouidentia Dei circa vocationem & electionem status Matrimonij,
& varia circa illas documenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

Coll. 16. ca. 3

Charitas
amicitiam
perennat.4.
Perfectio
coniugum.

tiam exaltare, & facere etiam supernaturalem & diuinam: quia ipsummet sacramentum matrimonij coniugatis communicat coniunctionem *charitatis*, quæ est amicitia supernaturalis: quæ possunt se mutuo diligere: non humano solum amore, sed etiam diuino: & *natura gratiaque* vnâ ambulantibus: quasi vento ad puppim flante, ad viâ terminum sceleriter peruenire. Quod ipsum præstat etiam charitas modo quodam singulari: nam, (vt bene perpendit Cassianus) nulla huius vitæ amicitia potest esse perpetua; nisi in *charitate* funderur: quæ sola ex seipsa est amicitia æterna: ita vt quamuis vir & vxor; parentes & filij; fratres & amici, arctissimam habeant amicitiam toto huius vitæ decursu; si quis tamen illorum sine charitate moriatur, manebit amicitia in æternum dissoluta: quia nec amicitia vera esse potest inter eos, qui sunt in inferno; nec cum eisdem possunt, qui in cælo sunt, amicitiam vllam habere. Cupiens igitur Christus D. N. amorem & vnionem coniugum esse æternam: dedit eis cum sacramento gratiam, & charitatem, cuius virtute eam possint consequi nisi sibiipsis desint.

DENIQUE gratia hæc maximi momenti erat, vt rectè filiorum educationi, alijsque operibus huius status proprijs melius attenderetur. Licet enim status ipse in se sit imperfectus, oportet tamen in eo Christianam *perfectiorem* procurare: quæ medijs, in sequentibus capitibus indicandis, obtineri poterit: in quibus fufius explicabuntur, quæ hic summatim sunt tacta.

CAPVT II.

PROVIDENTIA DEI CIRCA VOCATIONEM ET
lectionem Status Matrimonij & varia circa
illas documenta.

ON solum DEVS Dominus noster *author* est Status Matrimonij, vt dictum est, sed speciali quoque *providentia* vocat & inclinât quos vult, ad illud ineundum, ita respiciens & attendens ad *vniversale* bonum *humani generis*, ad cuius *conservationem* (si per *honestum* medium propagandum sit) est *necessarium*, vt etiam attendat ad *particulare* bonum ipsorum hominum: eos tantum ad illud vocando, quos *occulta* sua *providentia* non vocat ad *altio*rem Statum, qui est *continentiæ*: quamuis vtrumque sit donum Dei: cuius *vocatione* Status distribuuntur diuersis hominibus, cum dicat Apostolus: *onus quisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic.* hoc est, alius habet à Deo Statum *continentiæ*, alius *matrimonij*: quia ipse *provi-*

Omnia vo-
catio do-
num Dei.
a 1. Cor. 7. 7

dentia

dentia sua illos distribuit, prout sibi placet, & hominibus expedit. Et quamvis matrimonij Status sit imperfectus: non tamen elucet minus prouidentia diuina in uocatione ad eius electionem: quam in alterius perfectioris per vias & media, initio primi Tractatus indicata. Omitto medium *Reuelationis*, qua solet Deus voluntatem suam aliquando manifestare, quemadmodum reuelauit b *Adamo* matrimonium *cum Heua*, & Prophetæ *Osea* cum *e muliere* nomine *Gomer*: huiusmodi enim reuelationes sunt *rarisime*: quamuis loco illarum soleat vehementes *impulsus* & instinctus mittere ad id: quod ipse intendit: præcipue si præcesserint multæ *orationes*, & aliæ humanæ diligentiæ, quæ huiusmodi electiones merito debent præcedere. Prætereo etiam medium *precepti*, quod etiam est signum diuinæ voluntatis iubentis & volentis, vt tale matrimonium contrahatur: quia hoc præceptum (vt paulò antè dictum est) iam cessauit, nisi fortè *Princeps* aut *Prælatus* illud imponeret in commune bonum totius regni: aut per illustres alicuius familiæ: quia tunc etiam esset censenda *DEI* uocatio. Extra quæ casum, matrimonium est semper liberum: & Concilium *Tridentinum* tulit sententiam *excommunicationis* in *Dominos*, aut magistratus, qui quocunque modo directè vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogunt, minus liberè matrimonia contrahere: cum maximè, inquit, nefarium sit, matrimonij libertatem violare; cuius onus, eò quod perpetuum & graue alias sit, esset intolerabile, nisi valdè & liberè & spontè susciperetur.

Hoc ipsum tamen obligat eos, qui matrimonium inire velint, vt rem totam diligentius attendant, & perpendant: vt secundùm *Dei* voluntatem fiat, iuxta illud *Apostoli*: *Vidua, cui vult, nubat: tantùm in Domino*. Quid autem est (ait *Sanctus Basilius*) *nubere in Domino*, nisi vt ita nubat, sicut Deus vult: hoc est, non tanquam carnalium voluptatum mancipium, aut à suo tantùm palato & corrupto appetitu tractus, aut ob fines sensuales, & terrenos, aut per media illicita, & non satis proportionata: sed præmissâ magna consultatione, & prudenti ac tranquilla deliberatione, & in fines ac per media, quæ Deus constituit & approbavit: perpendendo præcipue *tria*, in quibus dubium aliquod subesse solet.

PRIMUM est in ipsâ Electione accipiendi aut non accipiendi hunc Statum: nam licet aliqui à iuuentute sentiant se ad eum suscipiendum propendere, ideoque animo deliberato constituerint, illum suscipere: nec de contrario quicquam dubitant: alij tamen valdè dubitant, & perplexi sunt: quia varios internos impulsus sentiunt, valdè inter se repugnantes. nam aliqui impellunt ad statum continentiæ, aut religionis, ob status illius maiorem perfectionem, & ad salutem consequendam securitatem: Sed alij tamen impellunt ad statum matrimonij, tanquam suæ imbecillita-

à cap. 3. vsq.
ad 6. §
Tractat 4.
cap. vlt.
b Gen. 2. 22.
c Osea. 1. 3.
impulsus &
Præceptum
rara.

Matrimo-
nij libertas.

Sess. 24. de
matr. c. 9.

d 1. Cor. 7.
19.
ib. de vera
virginitate,
In Domino
nubat.

I.
Qui dubi-
tat debili-
ret.

ti magis proportionatum: subuertes, se non posse statui perfectiori satisfacere: & his cogitationum & sensuum interiorum fluctibus agitati haerent, donec certò decernant, sequentes documenta & regulas in loco paulò ante allegato positas.

2.
Vide, cui
iungar.

SEDMOX secundum accedit dubium, quod vniuersim omnes torquet, cupientes hunc statum suscipere: quia scilicet non sciunt quem eligant coniugem, vt pacem & solatium optatum consequantur, cum facile in hoc contingat errare: & semel admissus error sit irreparabilis, eò quòd status sit peritius: estq; talis error valde periculosus & noxius: nam discòrdia inter coniuges nimium radicata, est quòdāmodo initium duplicis inferni: alterius quidē in hac vita, cum innumeris peccatis & perturbationibus; alterius verò in altera, cum horrendis & aeternis cruciatibus.

3.
Circum-
stantia con-
sideranda.

HVIC dubio accedit tertium de ætate, tempore, & loco, alijsque aptis circumstantijs, vt Electio sit plenè recta. Cuius rectitudo dependet præcipuè ex paterna Dei nostri prouidentia, quæ nobis inuoruit in memorandis aliquibus casibus, quos refert Scriptura diuina, quorum tres referam magis iucundos, eò quòd pleni sint documentis vtilibus, & aptis ad cognoscendam Dei voluntatem, & faciendam rectam Electionem.

§. I. Matrimonium Patriarchæ Isaac cum Rebecca.

2. Genes. 24.

POnamus primo loco matrimonium Isaac cum Rebecca, quemadmodum Scriptura sacra illud refert hisce ferè verbis: erat a Abraham senex dierumque multorum, dixitq; ad seruum seniore[m] domus suæ, qui præerat omnibus, quæ habebat, petiitque ab eo iuramentum per Dominum Deum cali & terræ, vt non acciperet filio eius Isaac uxorem de filiabus Chananaeorum, sed ad terram, inquit, & cognationem meam profisciscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac. Cui respondit seruus: si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, nunquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egressus es? Dixitque Abraham: cave ne quando reducas filium meum illuc. Dominus Deus cali, qui tulit me de domo Patris mei, & de terra natiuitatis meæ, & deduxit in hanc, ipse mitret Angelum suum coram te, & accipies inde uxorem filio meo. Sin autem mulier noluerit sequi te, non tenebris iuramento: filium meum tantum ne reducas illuc: iuravit itaque seruus super sermone hoc: tulitque decem camelos de grege domini sui, & abiit; ex omnibus bonis eius portans secum, profectusque perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor, in qua habitabat pater Rebecca: cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aquæ, vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit: Domine Deus Domini mei Abraham, occurre obsecro mihi hodie, & fac misericordiam cum Domino meo Abraham: Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filia habitatorum huius ciuitatis egredientur ad hauriendam aquam: igitur puella cui ego dixerò inclinat

2. Genes. 24.

hydr.

hydriam tuam ut bibam: & illa responderit: bibe, quoniam & camelis tuis dabo potum: ipsa est quae preparasti seruo tuo Isaac. Et per hoc intelligā, quod feceris misericordiam cum Domino meo. necdū intra se verba compleuerat & ecce Rebecca egrediebatur, habens hydriam in scapula sua: puella decorā nimis, virgoque pulcherrima filia Baibuel ex cognatione ipsius Abrahami, descēderat autē ad fontem, & impleuerat hydriam, ac reuertebatur. Occurritque ei seruus Abraham, & ait: pauillū aqua mihi ad bibendum praebe de hydria tua. Quae respondit: bibe Domine mi: celeriterq; deposuit hydriam super vlnam suam, & dedit ei potū. Cumq; ille bibisset, adiecit: quoniam & camelis tuis hauriam aquam, & ita fecit. Ipse autē contemplabatur eam tacitus, scire volens vtrum prosperum iter suum fecisset Dominus, an non: quod tamen feliciter hac via illi euenit iuxta desiderium suum. Sed operæ pretium est in lucem proferre admirabilia documenta, quae in hac historia latent, vt qui hunc statum suscipere auent, fiant digni admirandis eius effectibus, à diuina providentia prouenientibus.

PRIMUM: Isaac est perfectissimum exemplum eius, quod boni filij, in bonorum Parentum domo manentes, facere debent: nam cum aetatem haberet iam sufficientem, aded fuit subiectus & obediens Parenti suo Abraham, eiusque cura ita se totum commisit: vt de matrimonio ineundo sollicitus non esset: in omnibus & per omnia, parentis sui sancti decreto & voluntati se ipsum committens. Et quamuis Parens decreuisset, ne uxorem acciperet ex regione illa, in qua habitabat; sed ex remota adduceretur: nihil contradixit, nec replicauit. Et quemadmodum benè perpendit Rupertus: etsi esset *iuuenis*: satis tamen ostendit modestiam, & castitatem suam; cum non concupiuerit mulierem, quam oculis suis primū aspexisset; sed paratum se obtulerit, eam accipere, quam pater eius, & Deus per illum ipsi designarent. Et quamuis potuisset ipsemet in Mesopotamiam ire, vt sibi uxorem quaereret, quemadmodum postea, euenit Iacob filio eius: noluit tamen, nec in puncto à parentis voluntate discedere, sed negotium aded graue Praefecto domus patris sui cōcredidit: didicerat enim confidere diuinæ providentiæ, quae solet prospicere filiis, qui se totos parentibus suis, Deum in eis agnolcentes, subiiciunt.

SECUNDUM: quid dicemus de sancto senē Abrahamo, eiusq; ad filio suo prospiciendum zelo: in primis enim, cum ipse non posset de hoc negotio per se ipsum agere; neque expediret, filium ipsum ad illud tractandum proficisci, ne forte illic remaneret: elegit in hunc finem hominem maximæ virtutis ac prudentiæ, omnium, quos domi habebat, & cui ipse maximè fidebat, famulum scilicet nomine *Elozer*, hominem senem, cui suarum facultatum & familiae gubernationem crediderat; & quem, ob eius virtutem sibi notam, cogitabat, si filium non haberet, *ipsum facere heredem suorum bonorum.*

1.

Vide Pererit
c. 24. Genes.
Isaac obedi-
entia.

lib. 6. in
Genes. 38.

2.

Abrahami
solicitudine.

b Gen. 15. 2.

Quia huiusmodi negotia non debent iunioribus; & parum expertis; aut cupidis, & laxioris conscientiae hominibus committi; sed *prudentibus* ac virtuosis, qui nostris rebus ita consulant, atque si propriae ipsorum essent; & in eis Dei voluntatem quaerant. Hac electione facta *duos* Patriarcha cum suo hoc praefecto conditiones, seu capita duo constituit: quae maximi erant momenti pro ijs, qui cogitant hunc statum suscipere.

PRIMA fuit, ne uxorem filio suo acciperet ex filiabus Chanaanorum, inter quos ille degebat, etiamsi nobiles essent, diuites, & forma elegantes: quia erant *idololatrae*, & pravae generationis, ac morum, qui potuissent esse filio suo perniciosi. Quo exemplo (ut Sanctus Ambrosius aduertit, docuit, matrimonium non esse ineundum praecipue ob *diuitias* & possessiones: sed primum (inquit) in coniugio *religio* quaerenda, & gratia bonae *indolis*: confundendo hac ratione (ut ait Sanctus Chrysostomus) & improbando illorum imprudentiam, qui plures faciunt amplas *dotes*, quam magnas *virtutes*: siquidem absque virtutis fundamento, ac natura docili & bene morata, nec concordia esse poterit, nec status hic felicem habere exitum. *Secunda* conditio fuit: ut si mulier, quam ibat quaesitum, nollet cum ipso venire, ne propterea filium suum Isaac unquam eo deduceret: Deum enim iussisse, ipsum exire de terra illa, dicens ei: *egredere de terra tua, & de cognatione tua & de domo Patris tui*: quod mandatum ipse vellet exacte seruare; nec permittere, ut filius suus aliquando ad eam reuertetur: Item ne contradicere videretur promissioni Dei, qua dixerat: *dabo tibi, & semini tuo terram peregrinationis tuae: omnem terram Chanaan in possessionem aeternam*: quod non haberet speratum euentum, si eius filius ab ea recederet. ne vero Praefectus ille conscientiam suam ob iuramentum praestitum grauaret, adiecit ipse: in eo euentu nolle, illum teneri ad explendum iuramentum. Quid autem hoc aliud fuit, quam docere eos, qui statum aliquem accipiunt, non debere in vlllo casu conditionem aliquam admittere, vel inferere, quae *diuinis praeceptis* repugnet: etiamsi aliquam *speciem religionis*, aut pietatis habere videretur. Non enim felicem euentum habere quod contra diuina mandata militat; nec Deus praetermittet eorum conatibus fauere, qui certo statuunt, quamcunque propriam commoditatem relinquere potius, quam diuinae ipsius voluntati contradicere.

HINC *quartum* oritur documentum, quod elucet in hoc Abrahami facto, totam suam fiduciam in Deo collocatis, ut voti sui compos fieret: quod illa verba indicant: *Dominus Deus cali ipse mittet Angelum suum coram te, & accipies inde uxorem filio meo*: Hoc etiam significans, *Angelos* ad quos spectat in huiusmodi occasionibus, exequi diuinae prouidentiae media. (ut mox videbimus) ad futuros, reque totam ad optatum finem directuros. Bene conscius erat sanctus

ille

lib. 1. de Abraham. c. 9
n n Virtus
post nimos
Homi 48. in
Genes.

c Gene. 12. 1

d cap. 17. 8.
Diuina pre
cepta nulla
specie boni
violanda.

4.

ille Patriarcha virissimæ illius sententiæ, quam postea Salomon scriptâ reliquit: *domus & diuitiæ dantur a parentibus: à Domino autem propriè vxor prouidens*: cuius hic sensus; quòd quamuis carnales parentes filijs suis diuitias largiantur, & vxores illis procurent; sed quòd rectè, quâ cuperent, attingant, hoc nõ ab ipsis parètib; prouenit, sed à cœlesti *Patre*. sic. n. idè Sapiens ait: *datũ Dei esse mulierem sensatã, & tacitã*. Idem verò erit de viro. Cũ igitur optatus hic euentus à Deo proueniat: in eo est collocanda fiducia: vt industriæ ac diligentia nostræ efficacitatem præbeat.

Ad idè cõfert V. documentũ, quod suo exẽplo dat nobis *Eliezer*, domus Abrahami præfectus: qui ex parte sua *duo* adhibuit aptissima media. I. fuit *oratio*, qua Deum supplex orauit, suis vt votis, & Abrahami Domini sui faueret: solène est enim apud viros iustos, credere, orationè (vt S. Gregorius ait) esse medium aptissimũ ad hoc, vt quod Deus futurum constituit, executioni mandetur. II. medium fuit, velle examinare, eoq; modo quo posset experiri *virtutem* ac dotes virginis, quã esset accepturus in vxorem Isaac Domini sui. Et ob hãc inter alias causam, (ait S. Chrysostr.) constituit pro signo eius, quã eligere deberet, si petenti bibere libèter illa daret, seq; offerret, ad camelis etiã potũ dandũ: sic. n. ostendisset, se esse benè moratã, mansuetam, *liberalem*, ad peregrinos propensã, & ad subueniendũ indigentib; quæ omnia valde erant conformia moribus eius, qui *sacer* ipsius esset futurus, ac viri futuri: adeoq; fuerunt hæc *duo* media apta, vt propter illa Deus illum plenè faceret voti compotem. Sed ne quis circa hoc factum impingat, & alicuius detrimẽti ex eo occasionem accipiat, aduertendũ est: in eo aliquid esse imitandum; & aliquid tantũ venerandum. Nam primo aspectu videtur genus quoddam augurij & *superstitionis*, quod dixerit: puella quæ mihi tale verbum dixerit: illa est, quam Dominus elegit. Sed hoc & alia similia signa *duobus* modis possunt proponi: alter est per specialem *inspirationem*, & instinctum Dei: quia ad id valde efficaciter impellit: vt hac via manifestet voluntatem suam circa id, quod ab eo petitur: & tunc nec auguria sunt, nec superstitiones; sed genus quoddam *prophetia* ab eo inspiratã, qui omnia nouit: quemadmodum euenit *Gedeoni*, & h. Ionathã filio Saulis in verbis quæ à suis hostibus audiuerunt quæ tanquam certa signa ipsi acceperunt, victoria obtinendã. Hoc igitur spiritu processit *Eliezer*, quemadmodum SS. Patres asserunt; nam ipsemet Deus illi inspirauit, vt ea verba diceret, & tanquam signum acciperet; & similiter ipsi *Rebecca*, vt eadem responderet: quia statuerat, hac via matrimonium illud ad exitum perducere. Et vt esset indicium & testimonium, quòd Deus illi inspiraret, præcessit humilis *doprecatio*, & in finem bonum ac circumspèctum absque leuitatis alicuius admixtione, ex vna, aut ex altera parte. Signa

aurem

Fiducia in
Deum.
c. Pro. 19. 14.

Ecc. 26. 17

5.

Oratio.

l. 1. Dial. c. 8
S. Thom. 2.
2. q. 83. a. 2.

Homil. 45.
in Genesim.
Probatio
virtutis.

Prophetia à
Deo.

g. Iudic. 7.
10. 15.
hr. Reg. 14. 9.
S. Chry. sũ.
ora Theodo.
q. 73. in Gen.
S. Tho. 2. 2.
103. ars. 70.
d. 3.
Oratio.

2.2.95 A.7
supersticio
à Damone.

autem, quæ ordinariè viri & fœminæ huius sæculi petunt, aut desiderant, persuadens sibi, tale verbum, aut tale opus in tali opportunitate, signum fore eius, quod facere debeant. hæc inquam (vt S. Thomas ait) auguria sunt, & *superstitiones à damone iuuentæ per suos yeneficos & magos: aut à leui, inani, ac fraudulentò spiritu proprio excogitata.* Et qui fiduciam suam in eis collocat, non solùm grauitèr *peccat:* sed dignus quoque est, qui *decipiatur,* & contra mentem & votum illi eueniat. Neque licet ad excusationem trahere, quod Deus speciali priuilegio inspirat: nisi fortè in aliquo raro casu, in quo diuina eius maiestas similibus inspirationibus vtatur, præcedentibus etiam similibus *preparationibus:* & in rebus grauissimis: cum vix vlla remedia humana occurrant, ad rectam in eis directionem.

6.
Eliezer di-
ligentia.

SE D vlteriùs adhuc progressa est prudentia & pietas Eliezer: qui non satis sibi esse existimauit, quòd ad votum signa vidisset, quæ petierat: sed *dnas* adhuc diligentias adhibuit, vt certior de veritate fieret, cum magno enim silentio affectus & motus virginis perpendebat, vt exploraret, an ex animo sincero, intentione recta, & ad hospitalitatem ac virtutem propensione prouenirent: & præterea eam interrogauit cuius esset filia. vt sciret, an & hoc cum prognostico ipsius signo responderet: qui videns, omnia votis ac desiderijs suis esse conformia, *procidens in terram adorauit Deum;* & pro felici euentu gratias ei egit; eius prouidentia omnia tribuens, eumque glorificans: affectus enim hic *gratitudinis* optima est dispositio, vt Deus bonum perficiat, quod cœpit. Statim verò dedit virgini in aures aureas, & armillas aureas: vt gratum se ostenderet, pro accepto ab ea beneficio; & quia virgo etiam hospitium in paterna dōmo illi offerebat: ac denique vt eam ad sanctum finem, quam intendebat, hæc ratione alliceret. Honestum enim est & licitum, cognita in eiusmodi casibus Dei voluntate, talia *munera* offerre, ad allicienda corda, ad executinnem eius, quod Deus vult.

Gratitudo.

Munera.

7.
Dei volun-
tas adm-
plenda.
i Gen. 14. 50

DENI QUE vir hic prudentiam suam in eo adhuc ostendit: quòd hoc negotium non cum ipsa Rebecca, sed cum eius *parentibus* & fratribus tractauerit: referens illis verè ac syncerè quæ sibi erant à Domino suo Abrahamo commissa; & *medium* aperiens, quod ad voluntatem Dei cognoscendâ adhibuisset. Quod cum audiuissent, beneque perpendissent parentes, & fratres virginis, eiusque voluntatem cognouissent: responderunt tanquã prudentes & iusti viri: *i a Domino egressus est sermo: non possumus extra placitum eius quidquam aliud loqui tecum.* Nã statim atq; cognoscitur quod magis Deo placet, decet ac par est, nos illud acceptare; nec contrà aliquid adferre, aut agere: cum illud sit quod maximè expedit. Et matrimonium; quod per hanc viam dirigetur, prosperum habebit exitum, quemadmodum hoc habuit.

8.

SE D ne prætereamus silentio diligentiam, & celeritatem, qua vsus est fi-
delis

delis hic teruus, vt sine mora, ad iuuum dominum rediret: nec pallus est, detineri se per *decem* dies, quos parentes Rebecca habere cupiebant, vt breui illo tempore filia sua cum laticia fruereutur: praeferebat enim Domini suu Abraham, filijque eius Isaac solatium iucundae illi tractationi & studio ac fauori quem ibi experiebat. Et quemadmodum in deliberando prudentia est, paulatim pergere: ne festinatio aliquam adferat causam erroris: ita, deliberatione magno consilio facta, eiusdem prudentiae est, illam executioni mandare, ne ex incuria aut negligentia contingat impediri.

§. II. De matrimonio Tobia & Sara.

VB I maxime paterna Dei nostri prouidentia erga eos, quos ad hunc statum vocat praerulxit, fuit matrimonium sancti iunioris Tobia cum Sara Raguelis filia: quod est visibile quoddam exemplar eorum, quae Deus D. N. & Angelus custos agunt inuisibiliter cum electis, quibus statum hunc quasi propria manu ac rectissime conferre volunt.

ERAT igitur Tobias valde sollicitus, vt a pecuniam quandam sibi debitam recuperaret, nullam interim curam habens ducendi vxorem: Sara verò anxia valde, & afflicta erat, quòd cum septem viros accepisset, Asmodaeus daemò omnes occidisset prima nuptiarum nocte, antequam illam tangerent: recordatus ergo Deus vtriusque, misit de caelo Angelum b Raphaelem, qui erat vnus ex septem, qui est ante Dominum, vt illos in statu matrimonij collocaret. Sed quis explicare poterit amorem & sollicitudinem, qua Angelus perfecit, quae Deus illi commiserat? alloquitur ipsum Tobiam, suadet, vt Saram petat à parentibus sibi dari in coniugem: quia ita expediebat: aufert illi timorem, quo verebatur, ne, sicut alij septem, ipse quoque à daemónio occideretur: dat illi optima monita & remedia: vt haec nuptiae felicem haberent exitum: quae supra commemorauimus: alloquitur postea ipse Angelus virginis parentem, ac persuadet, vt non dubitet, filiam suam Tobiae in coniugem tradere, quae Deus illi reseruasset; ac propterea non permisisset à quouam alio viro tangi: concluditur ergo matrimonium, sicut Deus constituerat, ac direxerat. Tobias cum sua sponsa Angeli monita diligenter seruat; qui daemone alligauit, ne illis noceret. Et hac via ita prospere res successit, sicut ambo optauerant. Quò ergo potuit vltius paterna Dei prouidentia erga hos iustos peruenire, vt conuenientem eis statum daret, ita vt in quiete, diuites, & bene fortunati vitam ducerent? Multa alia media potuisset ipse adhibere, vt matrimonium illud perficeretur; sed noluit alio domus praefecto aut famulo homine vti; sed charissimo suo Angelo: vt visibili hoc exemplo, inuisibilem suam prouidentiam erga suos manifestaret, opera suorum Angelorum, qui illorum sunt custodes & solent in-

Delibera
paulatim,
exequere
statim.

bTob. 12. 25

Raphaelis
Archangeli
beneficentia.

Angelus
custos.

1.
Amorem
conciliat.

c Tob. 7. 17.

2.
Illuminat.

3.
Damonem
arces.

4.
d Tob. 9. 2.
Omnia bo-
na largitur.

terius exhortari ac persuadere quidquid necessarium est, vt rectam huius status electionem faciant. Nam *primum* inspirationibus & impulsibus suis ita omnia mouent; vt vnumquemque faciant propendere, & affici ad eam *personam*; quæ magis sit illi viui futura, ad salutem consequendam: & ipsius parentes inducunt, vt annuant, efficacem illam rationem adhibentes *huic timent* Deum debetur coniunx filia tua: propterea alius non potuit habere illam: sic enim Deus constituit, vt hic, & non alij, illam haberent.

MEDIA quoque diuina & humana suggerunt, per quæ *felix* exitus obtineatur: docent, quem in finem matrimonium sit contrahendum. non ad *carnis* voluptates, quas bestia quærit; sed ad benedictionem *Dei* in successione *filiorum*: impellunt ad exercitia orationis, & mortificationis, quæ præmitti debent: vt & *oratione* quidem apud eum insistant: mortificatione verò & continentia dissonant se, vt exaudiantur.

ALLIGANT præterea *dæmones*, vt nec minimum ipsos tentent; nec pios ipsorum conatus impediunt.

DENIQUE tot *bona* per eosdem Angelos ipsis eueniunt, qui eorum inspirationibus ac directionibus obediunt: vt cum Tobia dicere possint: Angelo suo: d *Si me ipsum tradam tibi in seruum, non ero condignus* prudentiæ tuæ, qua vsus es erga me.

Ex quibus omnibus illud deducitur, quòd, qui desiderat bonam in hac re facere electionem, debeat cum *oratione* & *fidusia* ad *custodes* Angelos recurrere: illi enim sunt quasi inuisibiles paranyphi, Dei que instrumenta ad matrimonia dirigenda, & ad finem felicem perducenda. Quare amplectenda sunt eorum consilia, quæ suggerunt: quæ ijs similia esse solent, quæ iam retulimus, per quæ felicem habebunt exitum.

§. III. Ruth cum Booz coniugium.

a Ruth. 2. 3.

NON MINVS stupendam se ostendit prudentia diuina in coniugio & matrimonio venerandæ *Ruth* & insignis viri *Booz*, quamuis media fuerint magis ordinaria & communia, quemadmodum constabit ex ipso sacro textu, in duobus vltimis eius historiarum capitibus. a *Postquam reuersa est ad socrum suam, audiuit ab ea: Filia mea, quæram tibi requiem & providebo vt bene sit tibi. Booz iste, cuius puellis in agro iuncta es, propinquus noster est, & hac nocte aream hordei ventilat. Lauare igitur & ungere, & induere cultioribus vestimentis, & descende in aream. non te videat homo, donec esum, potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat, veniesque & disoperies pallium, quo operitur à parte pedum, & proticies te, & ibi iacabis: ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quia respondit: quidquid præceperis facia. Descen-*

duq.

dingit in terram, & fecit omnia, quae sibi imperaverat iocrus. Cumque comidasset Booz
 & bibisset & factus esset hilarior, essetque ad dormiendum iuxta aceruum manipulo-
 rum venit abscondite, & discooperto pallio, a pedibus eius se proiecit. Et ecce, no-
 cte iam media expansit homo, & conturbatus est: viditque mulierem iacen-
 tem ad pedes suos: ait illi: quae es? illaque respondit: Ego sum Ruth ancilla tua:
 expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es: (quali distinctius
 illi diceret, ut in coniugem ipsam acciperet, siquidem lex illum ad id impelle-
 bat, eò quòd esset mariti sui primi iam defuncti cognatus propinquus) Et
 ille: Benedicte, inquit, es a Domino filia, & priorem misericordiam posteriore supe-
 rasti: quia non es secuta iuvenes pauperes siue divites. Noli ergo metueri, sed quid-
 quid dixeris mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat intra portas
 urbis meae, mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me
 propinquior. Quaece hac nocte: & factò mane, ego te absque ulla dubitatione suscipi-
 am, vivit Dominus, dormi usque mane. Dormiuit itaque ad pedes eius usque ad no-
 ctis abscessum, surrexit itaque antequam homines se cognoscerent mutuo, & dixit
 Booz: Cave ne quis noverit, quòd huc veneris. Et rursum expando, inquit, pallium
 tuum, quo operiris, & tene viraque manu. Qua portans ingressa est civitatem, & venit ad
 socrum suam. Qua dixit ei: Quid egisti filia? Narravitque ei omnia, quae sibi fecisset
 homo. Et ait, ecce sex modios hordei dedi mihi, & ait. Nolo vacuum te reverti ad
 socrum tuam: dixitque Noemi, expecta filia donec videamus, quem res exitum ha-
 beat, neque enim cessabit homo nisi compleverit quòd locutus est.

Ruth. c. 4.

Ascendit ergo Booz ad portam, & sedit ibi. Cumque vidisset propinquum pra-
 terire, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper, &
 sède hic: vocans eum nomine suo. Qui divertit & sedit: Tollens autem Booz decem
 viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Sedete hic. Quibus sedentibus locutus est ad
 propinquum. Partem agris fratris nostri Elimelech vendet Noemi, quae eversa est
 de regione Moabide, quòd audire te volui, & tibi dicere coram cunctis sedenti-
 bus, & maioribus viri de populo meo. Si vult possidere iure propinquitatis eme &
 posside: sin autem displicet tibi hoc ipsum, indica mihi, ut sciam quid facere debeam:
 nullus enim est propinquus excepto te, qui prior es: & me, qui secundus sum. At ille
 respondit: Ego agrum emam. Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mu-
 lieris, Ruth quoque Moabidem, quae uxor defuncti fuit, dedes accipere, ut susce-
 dat nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit: cedo iuri propinquitatis ne-
 que enim posteritatem familiae meae delere debeo tu meo utere privilegio, quo me il-
 lenter carere profiteor.

Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quan-
 do alter alteri suo iuri cedebat: ut esset firma concessio, soluebat homo calcea-

mentum suum, & dabit proximo suo; hoc erat testimonium cessionis in Israel. Dixit ergo propinquo suo Booz: Tolle calcamentum tuum. Quod statim soluit de pede suo. At ille maioribus natus, & uniuerso populo, testes vos, inquit, estis hodie, quod possederim omnia que fuerant Elimelech & Chelion, & Mahalon, tradente Noemi: & Ruth Moabitidem, uxorem Mahalon, in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua, ac fratribus & populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis: respondit omnis populus, qui erat in porta, & maiores natu: nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, qua ingreditur domum suam, sicut Rachel & Liam, qua edificauerunt domum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethleem: fiatque domus tua, sicut domus Phares, quem Thamar peperit Iuda de semine, quod tibi dederit Dominus ex hac puella. Tulit itaque Booz Ruth & accepit uxorem, ingressusque est ad eam, & dedit illi Dominus ut conciperet, & pareret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi. Benedictus Dominus, qui non est passus, ut deficeret successor familia tua, & vocaretur nomen eius in Israel: Et habeas qui consoletur animam tuam, & nutriat senectutem de nuru enim tua natus est, qua te diligit & multo tibi melior est, quam si septem haberes filios: susceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo, & nutricis & gerula fungebatur officio. Vicina autem meliores congratulantes ei, & dicentes: natus est filius Noemi, vocauerunt nomen eius Obed: hic est pater Isai, Patris David. Haec sunt generationes Phares: Phares genuit Esron: Esron genuit Aram: Aram genuit Aminadab: Aminadab genuit Nabasson: Nabasson genuit Salmon; Salmon genuit Booz: Booz genuit Obed: Obed genuit Isai: Isai genuit David.

Hæc est historia matrimonij Ruth, admirandis documentis ad nostrum institutum plena, ut in proximo capite explicabitur.

CAPVT III.

CONDITIONES AD MATRIMONIUM CELEBRANDUM, & SACRAMENTUM HOC DIGNÈ SUSCIPIENDUM, NECESSARIE.

CONDITIONES, quibus ita matrimonium celebretur, ut Deo D.N. placeat, mirifice sunt in prædicta Ruth historia depictæ. Quod si cursum nostrum paulò remotius inchoemus, inueniemus, diuinæ prouidentiae consiliū fuisse, quod Ruth his nupserit: primū in regione sua Moabitide, filio Elimelech & Noemi: qui etsi per decem annos manserit in